

Gunta Bite

Baltā spieķa dziesma

Katru gadu 15.oktobrī visā pasaulē tiek atzīmēta Starptautiskā Baltā spieķa diena. Tā nav atceres vai svinamā diena. Tā ir diena, kad plašāka sabiedrība tiek informēta par redzes invalīdiem, viņu vajadzībām un problēmām.

un Kultūras ministrijas, kā arī plašsaziņas līdzekļu pārstāvji. Pasākuma muzikālajā daļā ar dziesmām uzstājās gan LNERB darbinieki, gan Strazdumuižas internātvidusskolas audzēkņi, gan arī vietējie dzejnieki **Imants Smirnovs** un **Ida Kronberga**. Pasākumu noslēdza īpašā viešņa folkmuziķe **Anta Enģele**, kuras sniegums saīlņoja ikvienu klausītāju.

Neredzīgais cilvēks ceļu satiksmē

Informatīvajā daļā tika pievērsta uzmanība neredzīga cilvēka iepirkšanās problēmām. LNERB ilggadējā darbiniece **Alda Zariņa** atgādināja, ka ikvienam cilvēkam ir tiesības uz drošu vidi, tai skaitā uz drošu pārvietošanos pa ielām. Jebkurš cilvēks, izejot uz ielas, automātiski kļūst par ceļu satiksmes dalībnieku, kuru regulē un aizsargā satiksmes likumi.

Visneaizsargātākās cilvēku grupas ir bērni (nezināšanas un neuzmanības dēļ), veci cilvēki (reakcijas trūkuma vai citu fizioloģisko īpatnību dēļ) un redzes invalīdi, sevišķi — neredzīgie cilvēki, kuri nevar novērtēt attālumu

2009.gada 15.oktobrī arī Latvijas Neredzīgo bibliotēka (LNERB) organizēja informatīvi muzikālu pasākumu "Baltā spieķa dziesma", kurā galvenā tēma bija vides pieejamība un drošums cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Tika aicināti pārstāvji no Ceļu satiksmes drošības direkcijas (CSDD), SIA "Rīgas satiksme", AS "Latvijas dzelzceļš", lielākajiem veikaliem un aktīvākajām autoskolām. Pasākumā piedalījās arī Labklājības, Satiksmes

līdz braucošai automašīnai un noteikt tās bremzēšanas ceļu. Lai viņus pasargātu no traumām, visā pasaulē kā brīdinājuma signāls kalpo balts spieķis, ko pirms došanās pāri ielai paceļ redzes invalīds. Ceļu satiksmes noteikumu (CSN) 161. pants nosaka, ka šis signāls autovadītājiem jārespektē arī ārpus gājēju pārejām.

Pirmo informāciju par satiksmes drošību šoferis iegūst autoskolās, vēlāk viņa gatavību patstāvīgi

pedalīties satiksmē pārbauda un apstiprina CSDD, bet reālo darbību ik pa laikam kontrolē Ceļu policija. Ikvienā no šiem posmiem ir iespēja informēt autovadītājus par neredzīgajiem satiksmes dalībniekiem. Sevišķi liela nozīme ir pirmajām autovadītāju izglītotājām — autostolām. Diemžēl neviens autoskolu pārstāvis pasākumā nepiedalījās.

tā var pasažieri dezinformēt. Edija ierosinājums — neredzīgais cilvēks savu izkāpšanas pieturu paziņotu šoferim, kurš informētu viņu par tās sasniegšanu. Edijs uzsvēra, ka ļoti svarīga ir neredzīgo pasažieru izlaidšana pieturvietās, nevis ārpus tām. Citādi neredzīgais cilvēks kļūst apdraudēts, jo var apjukt un iziet uz braucamās daļas.

Raksta autore G.Bite pasākuma vadītājas ampluā

Liepājas Neredzīgo biedrība jau vairākus gadus sadarbībā ar Ceļu policiju Baltā spieķa dienā rīko akciju, kurā pārbauda CSN 161.panta ievērošanu. Rezultāti bija pārsteidzoši. Ja pirmajos gados katrs otrais autovadītājs nepalaida garām neredzīgo gājēju, tad 2009.gadā tikai daži. Tas liecina, ka vainojama šoferu nezināšana un autoskolām CSN mācību procesā jāpievērš lielāka uzmanība 161.panta skaidrojumam.

Par šo jautājumu izvērsās diskusija ar CSDD pārstāvjiem. Tika pieņemti divi lēmumi:

1. CSDD izplatīs visām Rīgas autoskolām CD ar informatīvu filmu "Uzmanību, cilvēks ar Balto spieķi!", ko izveidojusi Liepājas Neredzīgo biedrība.
2. CSN eksāmenu biļešu izdevumā par CSN 161.punktu, t.i., par gājējiem, kas paceļ balto spieķi, tiks iekļauta papildinformācija.

Sabiedriskā transporta izmantošanas grūtības

Pasākumā tika pārrunātas arī sabiedriskā transporta izmantošanas problēmas. Par tām stāstīja LNerB Braila raksta redaktors **Edijs Fuksis**, kurš, būdams neredzīgs, ik dienu viens mēro ceļu no mājām Pārdaugavā uz darbu Juglā.

Edijs atzina, ka šobrīd pārvietošanās kļuvusi ērtāka nekā agrāk, jo tiek atskaņoti esošo un nākamo pieturvietu nosaukumi. Taču, ja šī informācija izskan novēloti,

CSDD pārstāvis Juris Teteris (no kreisās) un "Rīgas satiksme" pārvadājumu direktors Jānis Dziedātājs ieinteresēti redzes invalīdu satiksmes drošībā

SIA "Rīgas satiksme" pārvadājumu direktors **Jānis Dziedātājs** piedāvāja par šīm problēmām sagatavot publikāciju uzņēmuma iekšējam laikrakstam "Rīgas satiksmes darbinieks", kuru lasa viss personāls. Iespējams, šoferu amatu aprakstos būtu iekļaujams pienākums informēt neredzīgo pasažieri par viņam nepieciešamās pieturvietas sasniegšanu, ja neredzīgais pasažieris iekāpjot transportlīdzekli, ir savu galamērķi paziņojis.

Neredzīgo cilvēku pavadoņi — suņi

LNerB Metodikas un bibliogrāfijas nodaļas darbiniece **Zane Rižija** atgādināja, ka neredzīgam cilvēkam suns pavadoņi ikdienā palīdz tikt galā ar dažādām dzīves situācijām. Pasaulē šādiem suņiem ir atļauts ieiet ikvienā sabiedriskā vietā, ne tikai veikalos, bet arī muzejos. Latvijā, diemžēl, tas ir aizliegts.

Z.Rižija informēja, ka mūsu valstī ir tikai viens kinologs, kurš sagatavo suņus pavadoņus neredzīgiem cilvēkiem — biedrības "Saulsuns" pārstāvis Konstantīns Mitrofanovs. Apmācības procesā suņi tiek vesti gan uz tirgu, gan veikalos, kuros ir daudz suņiem nepazīstamu smaržu un smaku. Pirms tam suņi tiek pabaroti, lai apmācību laikā ēšana nebūtu primāra vajadzība. Tādēļ nav riska, ka suns iegājis veikalā, pēkšņi mestos pie pārtikas plauktiem. Suņiem tiek mācīts, ka uzliktot speciālu krūšu siksnu, sākas darbs un patvaļības nav atļautas. Šāds princips viņiem jāapgūst jau no pirmās

apmācību dienas. Latvijā lielākajā daļā veikalu suņi pavadoni netiek ielaisti, jo saimnieki nevar uzrādīt juridiski apstiprinātas apliecības par suņu īpašo apmācību.

Labklājības ministrijas sabiedrisko attiecību speciāliste **Liene Zvereva** informēja, ka tiek izstrādāti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 959, kuros paredzēts juridisks statuss arī sunim pavadonim un dažādi atvieglojumi neredzīgam cilvēkam ar suni pavadoni. Juridiska statusa piešķiršana sunim pavadonim ļaus neredzīgam cilvēkam ar suni apmeklēt tirdzniecības centrus, muzejus, koncertus, ēdināšanas vietas u.c. bez iespējamām soda sankcijām, nebaidoties no sabiedrības un publisko institūciju administrācijas nosodījuma. Labklājības ministrija sadarbibā ar Latvijas Neredzīgo biedrību līdz 2013.gadam ar Eiropas Savienības fondu finansējumu īsteno projektu par sociālo rehabilitāciju cilvēkiem ar redzes traucējumiem visā Latvijā. Projekta izmaksas — 2 miljoni latu. Tā ietvaros redzes invalīdi varēs iegādāties suņus pavadonus.

Neredzīgais cilvēks komunikācijā ar sabiedrību

Pasākuma noslēgumā psiholoģijas maģistre **Andra Jākobsons** akcentēja redzes invalīdu un sabiedrības komunikācijas problēmas. Padomju valstī, kur dzīvojam gadu desmitiem, par invalīdiem runāt nebija pieņemts. Iespējams, tikai neliela sabiedrības daļa zināja par viņu esamību, jo valsts bija viņus apgādājusi ar īpašu dzīvesvietu, izglītību un darbu. Šāda attieksme nodrošināja redzes invalīdiem drošu sociālo vidi, taču liedza radošo pašizpaušmi, savas neatkarības apzināšanos un izmantošanu. Šāda vide veicināja redzes invalīdos "iemācītu bezpalīdzību". Jaunajai paaudzei ir lielākas iespējas paust savu patstāvību, tāpēc "bezpalīdzības" sajūta viņos nav tik izteikta.

A.Jākobsons minēja trīs cēloņus, kādēļ palīdzība invalīdiem bieži tomēr netiek piedāvāta:

- pastāv psiholoģiskas bailes, piedāvājot palīdzību, tikt atraidītam;
- nezināšana, kad un kā piedāvāt palīdzību un kādā veidā to sniegt;
- neienāk prātā, ka palīdzība ir nepieciešama.

Lai šos cēloņus novērstu, nepieciešama savstarpēja uzticēšanās. A.Jākobsons uzsvēra: *"Mēs — sabiedrība — protam uzņemties atbildību un mācāmiem rūpēties. Otra sabiedrības daļa — mācās uzticēties. Mēs pašreiz dzīvojam sarežģītā laikā, ko saucam par krīzi. Tā skar gan ekonomiku, gan attiecības. Runājot par krīzi, mēs zinām, ka tai ir divi ceļi — negatīvais un pozitīvais. Pozitīvais nes līdzī iespēju, kuru ir jāizmanto. Šis ir iespēju laiks, lai mēs kļūtu atsaucīgāki, dzirdīgāki, sirsnīgāki, tad arī būsim kā vienota sabiedrība, viens veselums."*

Lai iejostos redzes invalīda situācijā, pēc informatīvās daļas interesei varēja piedalīties vairākās stafetēs:

1. "Atrodi vajadzīgo informāciju" — dalībniekam ar aizsietām acīm un balto spieķi rokās vajadzēja ienākt bibliotēkas lasītavā, pieiet pie galda un no trim piedāvātām grāmatām atrast konkrētu grāmatu. Šī nodarbība parādīja, cik svarīga loma neredzīga cilvēka ikdienā ir grāmatām Braila rakstā, kurās viņš var atrast sev nepieciešamo informāciju.
2. "Uzticies, esmu tavs pavadonis" — dalībniekam tika "piešķirts" pavadonis, kurš veda viņu pa maršrutu: bibliotēka — neredzīgo skola — bibliotēka. Šī nodarbība ļāva izjust, cik svarīgi ir atrast cilvēku, kuram patiešām var uzticēties.
3. "Baltais spieķis — drošība vai drauds?" — "neredzīgiem" dalībniekiem ar balto spieķi rokās vajadzēja turp un atpakaļ šķērsot Juglas ielu posmā starp Kvēles un Pāles ielām. Akcijā piedalījās divas Ceļu policijas ekipāžas no "Satiksmes uzraudzības biroja" — tās apstādināja ikvienu automašīnu, kas nepalaida pāri ielai gājēju ar balto spieķi.

Arī turpmāk Latvijas Neredzīgo bibliotēka sadarbošies gan ar "Rīgas satiksmi", gan Labklājības ministriju, CSDD, gan citām institūcijām, kam jārūpējas par invalīdiem pieejamākas un drošākas vides izveidi.

Tas, ka cilvēks ir vājredzīgs vai pilnībā neredzīgs, nenozīmē, ka viņam visa dzīve būtu jāpavada mājās, neizejot uz ielas. Ikviens redzes invalīds vēlas komunicēties ar citiem ļaudīm, tāpat kā mēs. Vienīgā atšķirība — lai kaut kur nokļūtu, viņiem jāmēro grūtāks un bīstamāks ceļš nekā mums.

Pasākumā aplūkotās tēmas bija svarīgas dažāda vecuma apmeklētājiem